

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Рецензент: проф. д-р Марияна Върбанова Божинова, СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, научна специалност Икономика и управление /търговия/

Автор на дисертационния труд: Георги Пламенов Димитров, редовен докторант към катедра „Аграрна икономика“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Тема на дисертационния труд: „Идентифициране и оценка на проблемите при реализацията на пресни зеленчуци“

Представеният за оценка дисертационен труд е предназначен за обсъждане от Научно жури, определено със Заповед № 390/13.05.2019 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Георги Димитров на тема “Идентифициране и оценка на проблемите при реализацията на пресни зеленчуци” представлява стройно, логическо и задълбочено изследване, което се състои от **161 стандартни страници** основен текст, подкрепени с графичен, табличен и обработен по подходящ начин емпиричен материал.

Дисертацията се отличава с **балансирана структура**, съставена от увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и 7 бр. приложения. Изследването е нагледно илюстрирано посредством 10 таблици и 39 фигури.

Във връзка с разработването на отделните проблеми, докторантът е проучил значителна по обем научна литература, списъкът на която обхваща 113 заглавия, от които 65 на български език и 48 на английски език. Това свидетелства за задълбочената информираност на автора относно изследванията на конкретния разискван проблем както от български, така и от чуждестранни автори.

Основната цел на дисертационния труд е да се идентифицират възприеманите ограничения и проблеми, пред които са изправени зеленчукопроизводителите при реализирането на своите продукти. За постигане на целта са формулирани 4 научни задачи, които кореспондират с поставената цел на изследването. Считаю, че докт. Георги Димитров постига основната си

изследователска цел и решава поставените изследователски задачи. На тази база той доказва и основната си изследователска теза, а именно: „...в процеса на реализация на пресни зеленчуци възникват редица проблеми, свързани не само с неблагоприятните макроикономически условия, но и с вътрешнофирменото управление на процеса на реализация на продукцията.“ В подкрепа на тезата са поставени две изследователски хипотези, които също са доказани в разработката.

Обект на изследване е процесът на реализация на селскостопански стоки.

Предмет на изследването са възникващите трудности в процеса на реализация на пресни зеленчуци, които възпрепятстват ефикасното и ефективното протичане на този процес.

При разработването на дисертационния труд е използван набор от научноизследователски **подходи и методи**, като: исторически, индуктивен и дедуктивен, анализ и синтез, сравнение, метод на допитването, статистически методи: анализ на честоти, параметрични тестове за проверка на хипотези, вариационен анализ.

Като цяло, правилно са маркирани някои ограничителни условия на изследването. Използваните литературни източници добросъвестно са посочени.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Преценката ми като рецензент е, че **темата** на дисертационния труд се отличава с актуалност, практическа значимост и дисертабилност. Тя се обуславя от перманентно важната роля на пазарната реализация на селскостопанската продукция както за предприемачите от аграрния сектор, в частност зеленчукопроизводителите, така и за нейните потребители. Същевременно зеленчукопроизводителите са изправени пред редица проблеми, свързани с реализацията на своите продукти, което налага идентифицирането и оценката на тези проблеми. Дисертационният труд анализира именно този въпрос, което го прави актуален и важен.

Научното изследване на материята е от съществена важност както за теорията, така и особено за аграрния бизнес. Авторът успява да обхване спецификата и проблемите при реализацията на пресни зеленчуци и да разкрие възможности за тяхното разрешаване.

Трябва да се подчертае, че за разработването на избраната тема са необходими задълбочена теоретична подготовка и добри аналитични способности.

В дисертационния си труд авторът демонстрира стремеж към критичен анализ на научни съждения и придържане към научен стил на изложението.

Структурирането и съдържанието на изследването е логично и последователно.

Така построено, изложението отговаря на основните качествени изисквания за неговото оценяване: оригиналност на изследването; висока степен на

проникване в дълбочината и същността на проблема; методическа издържаност и стилово умение на автора за постигане на целта на изследването, чрез прилагане на подходящи аналитични инструменти и изразни средства.

Първа глава /с. 8-55/ има теоретичен и постановъчен характер, което приемам за правилно. Тя е основа за направеното изследване в следващите глави на дисертацията. Тази глава е структурирана от четири точки, в които последователно се изясняват: същността и съдържателната характеристика на пазарната реализация на селскостопанска продукция; селскостопанската продукция като предмет на пазарни взаимоотношения; пазарите и каналите за реализация на селскостопански продукти; веригата на доставки на храните и веригата на стойността. Направен е литературен обзор на становищата на редица чуждестранни и български автори за същността на пазарната реализация. Въз основа на този обзор е предложено собствено определение за пазарната реализация на селскостопанска продукция. Обобщена е класификацията на видовете пазари за тази продукция и е обоснована веригата на стойността на храните.

Втора глава /с. 56-100/ е посветена на изследване на проблемите, пред които са изправени зеленчукопроизводителите в България. В структурно отношение главата е разделена на три части. Първата акцентира върху макрорамката на селското стопанство в България, като анализът обхваща достатъчно дълъг период - 2007-2017г. Приложен е PESTE анализ за изследване на факторите на макросредата, влияещи върху развитието на агросектора у нас, а за извличане на актуалните проблеми в сектора е използван SWOT анализ. Втората част разглежда проблемните области, изведени въз основата на литературен анализ, в процеса на реализацията на пресни зеленчуци. Базирайки се на маркетинговата теория, проблемните области са диференцирани на: проблеми с продуктите; проблеми с цените; проблеми с дистрибуцията. Третата част е насочена към изясняване на мерките за справяне с нелоялните търговски практики, които са основани на представените резултати от изследване на тези практики от Европейската комисия.

Трета глава /с.101-148/ е с практико-приложен характер. Тя започва с очертаване на общата рамка на емпиричната работа. Параграф втори засяга идентифицирането на реализационните проблеми, а третият е фокусиран върху количествения анализ на идентифицираните проблеми. Анализът е направен в три направления: реализационни проблеми на зеленчукопроизводителите; възприемани проблеми от търговците на дребно и от потребителите. В последния параграф е извършено съпоставяне на гледните точки на изследваните групи. Проведеният анализ е в три разреза: между вижданията за конкретни проблеми, възникващи едновременно пред производители, търговци на дребно и потребители; между вижданията за специфични проблеми при взаимоотношенията между производители и търговци; между мненията за съществуващите проблеми при покупката на зеленчуци между потребители и търговци.

Положителна констатация е, че разглежданите проблеми във всяка глава на дисертационния труд са обобщени в изводи, които отразяват становището на докторанта.

Предложеният илюстративен материал е на необходимото равнище и подпомага по-задълбоченото вникване в дискутираната материя.

Използваният от докторанта стил отговаря на изискванията за написване на дисертационен труд.

Авторефератът отразява коректно основни моменти от цялостното съдържание на дисертационния труд. Изведените в автореферата научни и научно-приложни приноси отговарят на действителните приноси моменти в дисертационния труд и са лично дело на докторанта.

Публикациите по дисертацията са 7, от които 1 самостоятелна глава в колективна монография, 1 студия в съавторство, 1 научна статия и 4 научни доклада. Те отговарят на изискванията на Правилника за развитие на академичния състав в СА "Д. А. Ценов", което е доказателство, че важни части от дисертационния труд са станали обществено достояние и са получили научна оценка.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Основните достойнства на дисертационния труд могат да се очертаят в следните насоки:

Първо, обогатяване на съществуващите знания за пазарната реализация на селскостопанска продукция, чрез задълбочено разглеждане, обобщаване и критичен анализ на основни теоретични постановки, като е изведено и собствено определение за пазарната реализация на селскостопанска продукция.

Второ, разработване на методически инструментариум за изследване на проблемите в процеса на реализацията на пресни зеленчуци.

Трето, извеждане на основните проблеми на производителите при реализацията на пресни зеленчуци и формулиране на обосновани изводи в този контекст.

Четвърто, идентифициране на реализационни проблеми, произтичащи от разминаването във възприятията на производителите на пресни зеленчуци с тези на търговците на дребно и крайните потребители.

В *обобщение*, приносните моменти в дисертационния труд, според мен, са свързани с обогатяване на съществуващите знания, приложение на научните постижения в практиката и нейното усъвършенстване.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

По научната разработка бих могла да маркирам някои основни критични бележки, въпроси и препоръки към докторанта, а именно:

1. Препоръчително е авторът да откроява в по-висока степен своята позиция по дискутираната материя, на основата на „по-смел“ критичен анализ на становищата на изследваните автори.
2. Дисертационният труд би спечелил, ако е обособена отделна последна точка в края на трета глава, включваща предложения на автора за преодоляване на идентифицираните проблеми при реализацията на пресни зеленчуци.

Интересната проблематика, разисквана в дисертационния труд, поражда някои *въпроси*. Бих желала докторантът да отговори на следните:

1. Какви мерки извън прилаганите досега на европейско и национално ниво бихте предложили за преодоляване на идентифицираните проблеми при реализацията на пресни зеленчуци?
2. Какво влияние, според Вас, ще окаже цифровизацията върху зеленчукопроизводството? Какво ще е отражението върху идентифицираните в дисертационния труд проблеми?

V. Обобщено заключение и становище

Рецензираният дисертационен труд представлява добросъвестно осъществено, оригинално и мащабно научно-приложно изследване в област със значима актуалност в съвременните условия. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за неговото прилагане. Това ми дава основание да дам категорично *положителна оценка* на дисертационния труд и да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на *Георги Пламенов Димитров* образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност Икономика и управление (аграрна икономика).

27.05.2019 г.
гр. Свищов

Рецензент:
(Проф. д-р М. Божинова)